
MEDNARODNA LISTINA O PRAVIČNI TRGOVINI

Kako deluje globalno gibanje za pravično trgovino v smeri spremembe trgovine, ki zagotavlja pravičnost, enakost in trajnost za ljudi in planet.

25. september 2018

KAZALO

PREGLED MEDNARODNE LISTINE O PRAVIČNI TRGOVINI	2
O MEDNARODNI LISTINI O PRAVIČNI TRGOVINI	2
OBSTAJA DRUGA POT!	4
POMEMBNO OBVESTILO ZA UPORABO TE LISTINE	5
<i><u>POGLAVJE 1</u></i>	
UVOD	6
OZADJE LISTINE	6
CILJI LISTINE	7
VIZIJA PRAVIČNE TRGOVINE	7
OPREDELITEV PRAVIČNE TRGOVINE	7
<i><u>POGLAVJE 2</u></i>	
POTREBA PO PRAVIČNI TRGOVINI	8
<i><u>POGLAVJE 3</u></i>	
EDINSTVEN PRISTOP PRAVIČNE TRGOVINE	10
USTVARJANJE POGOJEV ZA PRAVIČNO TRGOVINO	11
DOSEGANJE INKLUZIVNE GOSPODARSKE RASTI	11
ZAGOTAVLJANJE DOSTOJNEGA DELA IN POMOČ PRI IZBOLJŠAVI PLAČ IN DOHODKOV	12
OPOLNOMOČENJE ŽENSK	12
VAROVANJE PRAVIC OTROK IN VLAGANJE V NASLEDNJO GENERACIJO	13
NEGOVANJE BIODIVERZITETE IN OKOLJA	13
VPLIVANJE NA JAVNE POLITIKE	14
VKLJUČEVANJE DRŽAVLJANOV V USTVARJANJE PRAVIČNEGA SVETA	14
<i><u>POGLAVJE 4</u></i>	
UČINKI IN DOSEŽKI PRAVIČNE TRGOVINE	15
DODATEK: ZUNANJI OKVIRI & VIRI NADALJNJIH INFORMACIJ	16
ZAZNAMKI	18

PREGLED MEDNARODNE LISTINE O PRAVIČNI TRGOVINI

Obstaja druga pot

“Pravična trgovina temelji na načinih proizvodnje in trgovanja, ki postavljajo ljudi in planet pred ustvarjanje dobička.”

O MEDNARODNI LISTINI O PRAVIČNI TRGOVINI

Ljudje po celem svetu že vrsto stoletij razvijajo gospodarske in trgovinske odnose, ki temeljijo na obojestranski koristi in solidarnosti. Pravična trgovina prenaša te zamisli na sodobne izzive mednarodne trgovine v globaliziranem svetu.

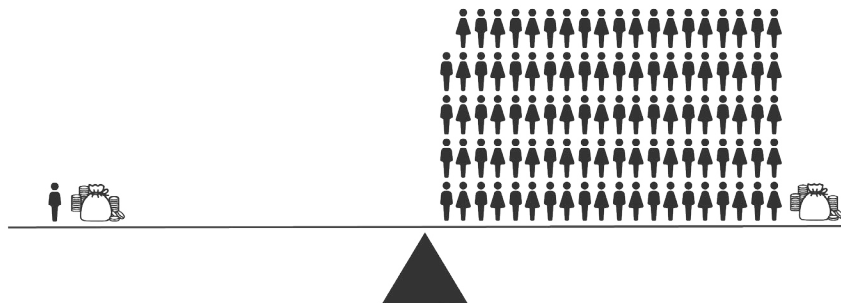
Gibanje za pravično trgovino sestavljajo posamezniki, organizacije in mreže, ki si delijo skupno vizijo sveta, v katerem so pravičnost, enakost in trajnostni razvoj v središču trgovinskih struktur in praks, tako da lahko vsakdo pri svojem delu ohrani spodoben in dostojanstven način preživljanja in razvije svoj polni človeški potencial.

Mednarodna pravičnotrговinska organizacija (WFTO - World Fair Trade Organisation) in Fairtrade International sta po posvetovanju z drugimi akterji sprožili postopek priprave te listine z namenom oblikovanja skupnega referenčnega dokumenta za Svetovno gibanje za pravično trgovino. Prizadeva si pomagati akterjem pravične trgovine pojasniti, kako se njihovo delo povezuje s skupnimi vrednotami in splošnim pristopom, ter tistim, ki sodelujejo s pravično trgovino, da prepoznajo te vrednote in pristope.

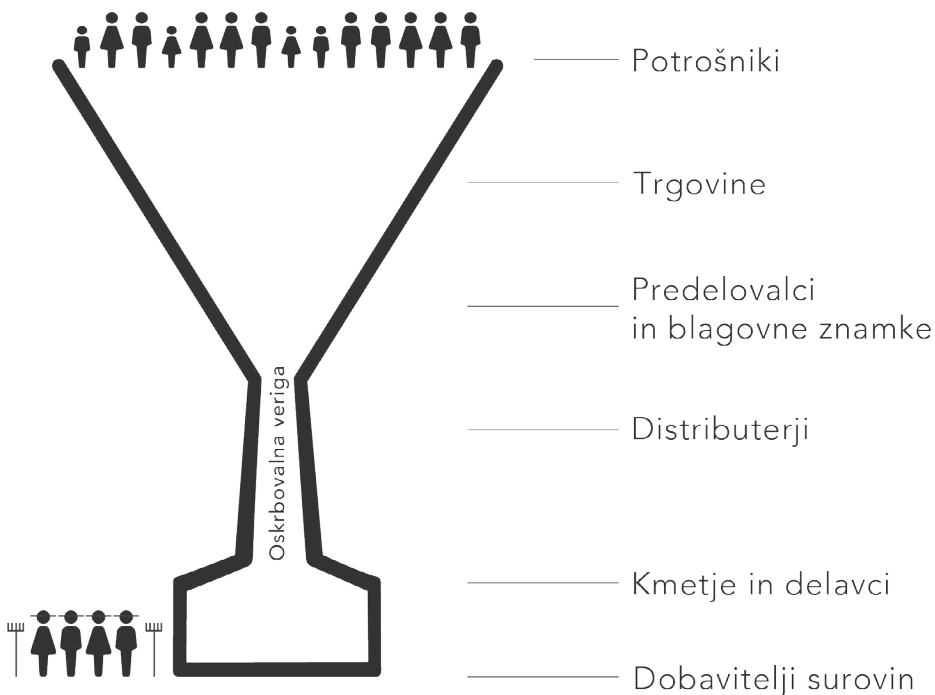
Svetovna trgovina se je v zadnjih desetletjih eksponentno povečala. To je pomembno prispevalo h gospodarski rasti številnih držav, vendar dobički niso bili enakomerno porazdeljeni. Modeli trgovanja, ki jih spodbujajo svetovne institucije in velike organizacije, niso izpolnili svojih obljub o odpravi revščine in so povzročili stopnje neenakosti brez primere.

Na trgu prevladuje peščica mednarodnih podjetij, ki ima moč določiti trgovinske pogoje za svoje dobavitelje in pogosto znižuje cene pod raven stroškov proizvodnje. Mali proizvajalci in delavci so se velikokrat primorani boriti za preživetje, saj so močno izpostavljeni izkoriščanju.

NAJBOGATEJŠI ODPSTOTEK LJUDI SI DANES LASTI ENAKO
VSOTO BOGASTVA KOT PREOSTANEK SVETA

SVETOVNA OSKRBOVALNA VERIGA

OBSTAJA DRUGA POT!

Pravična trgovina temelji na načinu proizvodnje in trgovanja, ki postavlja ljudi in planet pred ustvarjanje dobička. Pravična trgovina povezuje proizvajalce in potrošnike preko večje preglednosti oskrbovalnih verig. S prikazom, da je večja pravičnost v svetovni trgovini mogoča, želi pravična trgovina vključiti državljane v preoblikovanje trgovinskih pravil s poudarkom na potrebah malih proizvajalcev, delavcev in potrošnikov. Pravična trgovina ni dobrotelost, temveč partnerstvo za spremembe in razvoj preko trgovanja.

1. Pravična trgovina vključuje proizvajalce, ki delujejo skupaj v demokratičnih organizacijah, z namenom ustvarjanja močnejših podjetij, ki lahko konkurirajo na mednarodnih trgih in si zagotovljajo boljše pogoje trgovanja.

2. Trgovinska podjetja povezujejo proizvajalce in potrošnike v partnerstvu za spremembe. Pionirskim podjetjem, ki so delovala 100 % v okviru sistema pravične trgovine, se je pridružilo veliko trgovinskih organizacij, ki prepoznava pomembnost podpore pravični trgovini kot del svojih trajnostnih programov.

3. Z izbiro izdelkov, ki ponujajo boljše pogoje ljudem na drugem koncu oskrbovalne verige, pravična trgovina potrošnikom pomaga ravnati odgovorno. Pravična trgovina krepi tudi glas proizvajalcev in potrošnikov kot državljanov, saj jim pomaga lobirati pri svojih vladah za pravičnejša pravila trgovanja.

4. S prikazovanjem tržnega uspeha in razvojnega učinka pravičnega trgovanja trg raste, kar ustvarja več priložnosti za proizvajalce in njihove poslovne partnerje.

Neuspehi konvencionalnega trgovinskega sistema so globoko zakoreninjeni in zapleteni. Pravična trgovina k reševanju le-teh pristopa celovito z združevanjem številnih posameznih pristopov.

S podpiranjem obrtnikov, kmetov in delavcev pri gradnji demokratičnih organizacij si pravična trgovina prizadeva, da bi le-ti imeli več nadzora nad svojo prihodnostjo in si na temelju pravičnosti za ljudi in planet zagotovijo boljše poslovne izide. Na ta način pravična trgovina prispeva k doseganju številnih globalnih ciljev trajnostnega razvoja (SDGs).

Tradicionalni modeli pravične trgovine, ki temeljijo na prodaji izdelkov iz Afrike, Azije in Latinske Amerike ter Karibov na trgih v Evropi, Severni Ameriki in na Pacifiku ostajajo pomembni, vendar pa ideje pravične trgovine postajajo tudi del pobud za reševanje družbenih, gospodarskih in okoljskih izzivov povsod po svetu.

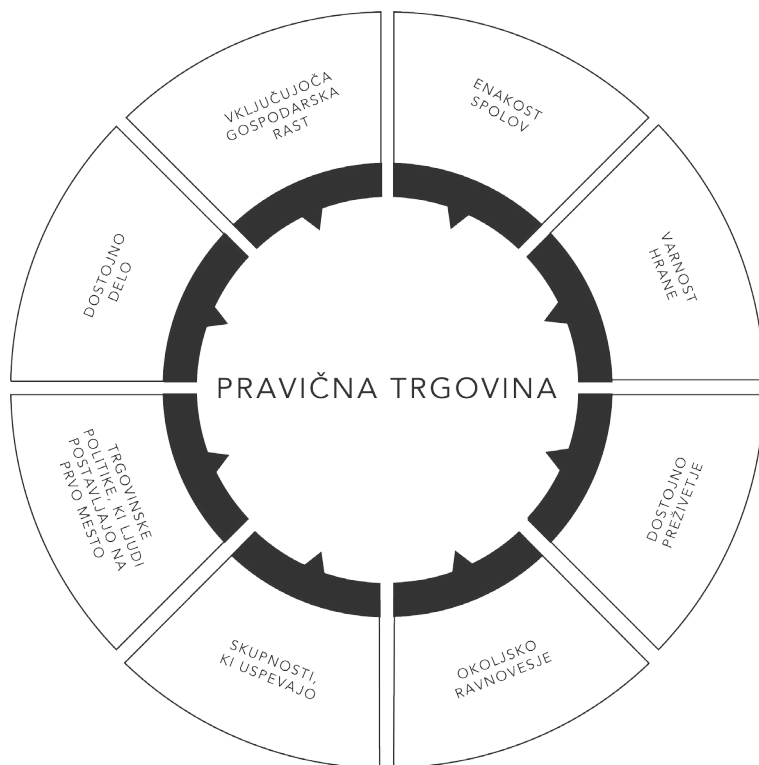
Delo pravične trgovine temelji na zaupanju; zaupanju potrošnikov, ki kupujejo izdelke iz pravične trgovine, ter zaupanju tistih, ki vlagajo v nove storitve in programe. Organizacije za pravično trgovino se zavezujejo k varovanju tega zaupanja. Prvič, s sprejetjem najvišjih možnih standardov integritete, preglednosti in odgovornosti, ter drugič, s prizadevanji za nenehno izboljševanje učinka svojega delovanja s pomočjo učenja prek spremljanja in ocenjevanja svojega dela.

POMEMBNO OBVESTILO ZA UPORABO TE LISTINE

Listina ponuja jedrnat razlago splošnih ciljev in pristopov, ki so skupni večini pobud za pravično trgovino.

Ta dokument ne more delovati kot priročnik o praksah pravične trgovine ali kot standard, po katerem se lahko oceni pristop posameznih organizacij.

Tega dokument zato nobena organizacija, podjetje ali mreža ne more uporabiti za utemeljitev svojih pravičnotrговinskih zahtevkov ali poverilnic.

POGLAVJE 1

UVOD

Pravičnost, enakost in trajnostni razvoj bi morali biti v središču trgovinskih struktur.

OZADJE LISTINE

Ta dokument uporablja izraz "Organizacije za pravično trgovino", ki vključuje vse organizacije in mreže, ki kot del svojega poslanstva odpravljajo revščino in neenakost v trgovanju.

To vključuje proizvodnjo, izmenjavo in trženje blaga kot del pobud za pravično trgovino, pa tudi promocijo, ozaveščanje in zagovarjanje koncepta pravične trgovine.

Ta dokument revidira in posodablja Listino o načelih pravične trgovine iz leta 2009, ki se je pogosto uporabljala kot primarni referenčni dokument v javnih politikah in zagovorništvu. Mednarodni pravičnotrговinski organizaciji in Fairtrade International, dvema svetovnim mrežama, ki sta skupaj vodili proces nastajanja te listine, je svetovala tudi mednarodna skupina strokovnjakov.

Posodobitev listine je priložnost za ponovno opredelitev temeljnih vrednot pravične trgovine, ki združujejo raznolike organizacije in mreže, ki sestavljajo Svetovno gibanje za pravično trgovino. To je še posebej pomembno v času, ko uspeh pravične trgovine spodbuja vse obširnejšo uporabo izraza, kar še povečuje potrebo po skupni referenčni točki.

Nova listina si hkrati prizadeva izpostaviti dolgoročno vlogo pravične trgovine pri reševanju izzivov kot so neenakost, pravice enakosti spolov, podnebne spremembe in druge teme iz ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov (SDGs).

CILJI LISTINE

Listina ponuja splošno razlago skupne vizije in vrednot Svetovnega gibanja za pravično trgovino. Ima tri glavne cilje:

1. Podpreti delo organizacij pravične trgovine pri ozaveščanju potrošnikov in državljanov o pomenu in učinku pravične trgovine, da bi se ji več ljudi želelo pridružiti in jo podpreti.

2. Omogočiti sodelovanje med organizacijami pravične trgovine s povezovanjem njihovih posebnih misij in strategij s skupno filozofijo gibanja ter spodbujati sodelovanje s solidarnostno ekonomijo, ekološkim kmetijstvom in drugimi, ki se borijo za podobne cilje kot gibanje za pravično trgovino.

3. Omogočiti drugim, ki sodelujejo z organizacijami pravične trgovine (v vladnem, akademskem ali zasebnem sektorju), da prepoznajo vrednote in pristope, ki združujejo svetovno gibanje.

VIZIJA PRAVIČNE TRGOVINE

Vizija gibanja pravične trgovine je svet, v katerem so pravičnost, enakost in trajnostni razvoj v središču trgovinskih struktur in praks, tako da lahko vsakdo pri svojem delu ohrani spodoben in dostojanstven način preživljanja in razvije svoj polni človeški potencial.

OPREDELITEV PRAVIČNE TRGOVINE

Glavne svetovne mreže gibanja za pravično trgovino so leta 2001 opredelila naslednjo definicijo pravične trgovine (i):

Pravična trgovina je trgovinsko partnerstvo, ki temelji na dialogu, preglednosti in spoštovanju in si prizadeva za večjo poštenost v mednarodni trgovini. Prispeva k trajnostnemu razvoju z zagotavljanjem boljših trgovinskih pogojev in zaščito pravic marginaliziranih proizvajalcev in delavcev – zlasti na jugu. Organizacije pravične trgovine, ki jih podpirajo potrošniki, aktivno sodelujejo pri podpori proizvajalcev, ozaveščanju in kampanjah za spremembe pravil in praks konvencionalne mednarodne trgovine.

POGLAVJE 2

POTREBA PO PRAVIČNI TRGOVINI

Liberalizacija trgovine ni izpolnila obljube o zmanjšanju revščine

“Izkušnje kažejo, da gospodarska rast sama po sebi ni dovolj. Storiti moramo več, da posameznikom omogočimo dostojno delo, podpremo ljudi z socialno zaščito in zagotovimo, da so glasovi revnih in marginaliziranih slišani”

Generalni sekretar OZN Ban Ki-Moon, svetovni dan socialne pravičnosti 2014

Razširitev svetovne trgovine v zadnjih desetletjih je pomembno prispevala h gospodarski rasti številnih držav, vendar dobički iz povečanja niso bili enakomerno porazdeljeni. Liberalizacija trgovine ni izpolnila svoje obljube o zmanjšanju revščine. Svetovna trgovina se že več desetletij v povprečju povečuje skoraj dvakrat hitreje kot svetovna proizvodnja in države, ki so lahko v celoti sodelovale v tem valu globalizacije, so priča zmanjšanju števila ljudi, ki živijo v skrajni revščini (ii).

Kljub temu se je neenakost drastično povečala, in sicer do ekstremov brez primere. Ocenjeno je bilo, da je bogastvo najbogatejšega 1 % ljudi enako bogastvu vseh ostalih in le 8 ljudi (leta 2017) ima v lasti toliko bogastva kot revnejša polovica svetovnega prebivalstva (iii). Druga stran te medalje pa je, da plače povprečnih delavcev niso dohitevale življenjskih stroškov; mnogi prejema komaj minimalno plačilo. Osemsto milijonov ljudi še vedno trpi zaradi skrajne revščine in se sooča z vsakodnevnim bojem za zagotovitev dostopa do zemlje, vode, izobraževanja in zdravstvenega varstva.

Položaj je krhek tudi za tiste, ki se jim je uspelo rešiti skrajne revščine. Gospodarski pretresi, nezanesljivost preskrbe s hrano in podnebne spremembe jim grozijo z odvzemom težko pridobljenih koristi (iv). Svetovna gospodarska kriza leta 2007/8 je te trende še dodatno povečala. Trenutne ravni neenakosti – znotraj držav in med njimi – predstavljajo veliko grožnjo človekovim pravicam in so vzrok nestabilnosti, konfliktov in prisilnih migracij (v).

Pravičnejši trgovinski sistem, ki temelji na varovanju in krepitvi skupnega blaga, je bistvenega pomena, če želi mednarodna skupnost doseči cilj, da v času ene generacije konča skrajno revščino in poveča skupno blaginjo na trajnosten način po vsem svetu. Poleg izboljšanja dostopa do trgov za več proizvajalcev v več državah bi pravičnejši trgovinski sistem odpravil neravnovesja moči v oskrbovalnih verigah, v katerih na številnih trgih prevladuje peščica podjetij. Ta podjetja imajo moč določanja trgovinskih pogojev za svoje dobavitelje, s čimer znižujejo cene, pogosto pod ravnjo stroškov proizvodnje, kar pušča male proizvajalce in delavce, da se borijo za dostojno preživetje sebe in svoje družine. To delavce pušča ranljive za nevarne delovne pogoje in druge oblike izkoriščanja.

Konvencionalna trgovina ne zadovolji niti potrošnikov, ki dosledno izražajo svoje ogorčenje nad pogoji v proizvodnji, ki izkorišča ljudi ali planet. Pravičnejši trgovinski sistem bi državljanom podal informacije o oskrbovalnih verigah in trgovinskih pogojih, tako da bi se pri nakupovanju lahko odločali v skladu s svojimi načeli.

Organizacije pravične trgovine delujejo po drugačnem poslovnem modelu. Takšnem, ki v trgovinskih odnosih postavlja potrebe ljudi in planeta na prvo mesto in povezuje proizvajalce in potrošnike preko večje preglednosti oskrbovalnih verig. Poleg prikaza, da je večja pravičnost v svetovni trgovini mogoča, se gibanje za pravično trgovino trudi prepričati vlade in mednarodne institucije, da izpolnijo svoje odgovornosti zagotavljanja pravičnosti v trgovinskih strukturah in procesih.

Očitno je, da "neoliberalni" model proste trgovine s temelji na šibki ureditvi človekovih pravic in varstva okolja, ki je prevladoval v zadnjih 30 letih, ni uspel. Toda rešitev ne leži v politikah, ki le krepijo protekcionizem in omejujejo mednarodno trgovino, temveč je potrebno trgovino upravljati na boljši način. Vrednote, znanje in izkušnje članov gibanja za pravično trgovino, ki poskuša preoblikovati trgovino v sistem namenjen ne le gospodarski rasti, temveč tudi družbeni pravičnosti in trajnosti, so bolj potrebne in pomembne kot kdajkoli prej.

POGLAVJE 3

EDINSTVEN PRISTOP PRAVIČNE TRGOVINE

Celovit pristop

Proizvajalci in delavci se pri ohranjanju svojega pravičnega deleža dobička pri trgovanju soočajo s številnimi preprekami. Pravična trgovina uporablja celovit pristop pri soočanju z izzivi, saj se prikrajšane skupine opolnomočijo za delo, ki ustvarja potrebne spremembe v njihovi situaciji in kontekstu. Spodaj naštetе intervencije so najpogostejši pristopi, ki so jih sprejele organizacije pravične trgovine in s pomočjo katerih ustvarjajo spremembe in ohranjajo izboljšave.

Ta pristop vključevanja več interesnih skupin daje glas tistim, ki so pogosto marginalizirani v splošnih pravilih trgovanja. Obenem gre za večrazsežnostni pristop, ki združuje gospodarske, družbene, okoljske in politične dimenzije; in večstopenjski pristop, kjer so prepleteni lokalni, nacionalni, regionalni ter globalni scenariji, ki delujejo skupaj za doseg pravičnejših gospodarskih odnosov. Pri tem pa spoštujejo še kulturno raznolikost posameznikov in vodilno vlogo proizvajalcev v njihovih skupnostih ter državah.

Transakcije pravične trgovine obstajajo znotraj »socialne pogodbe«, kjer se kupci (vključno s končnimi potrošniki) strinjajo, da bodo naredili več, kot je od njih pričakovano pri klasičnem trgovanju, npr. da bodo plačevali poštene cene, zagotavljali vnaprejšnje financiranje in nudili podporo za razvoj. V zameno bodo proizvajalci uporabili dohodke iz pravične trgovine za izboljšanje svojih družbenih, gospodarskih in okoljskih pogojev. Zato pravična trgovina ni dobrodelno gibanje, ampak partnerstvo za ustvarjanje sprememb in razvoja s pomočjo trgovanja.

USTVARJANJE POGOJEV ZA PRAVIČNO TRGOVINO

Organizacije pravične trgovine svoje vrednote vključujejo v komercialne pogodbe in transakcije, s čimer v jedro svojega dela namesto maksimizacije dobička postavljajo človeške odnose.

S pogoji trgovanja, ki jih ponujajo pravičnotrgovinski kupci, želijo proizvajalcem in delavcem omogočiti ohranjanje trajnostne možnosti preživetja in doseganje dobrot na gospodarskem, družbenem in okoljskem področju. To pa jim omogoča, da sčasoma izboljšajo svoje pogoje za življenje.

Obstaja zaveza za dolgoročno trgovinsko partnerstvo, ki obema stranema omogoča sodelovanje in rast s pomočjo deljenja informacij in skupnega načrtovanja.

Splošno gledano gibanje pravične trgovine stremi k ustvarjanju okolja, kjer politike javnega in zasebnega sektorja podpirajo gospodarski, socialni in okoljski trajnostni razvoj pri trgovanju, zato da lahko mali proizvajalci in delavci dosežejo trajnostne možnosti preživetja z uveljavljanjem svojih pravic in svoboščin ter zaradi uspešnih in odpornih poslov zaslužijo dovolj prihodkov za dostojno preživetje.

DOSEGANJE INKLUZIVNE GOSPODARSKE RASTI

Trgovanje je več kot le gospodarska aktivnost, pri kateri gre za izmenjavo dobrin in storitev; je tudi družbena interakcija med ljudmi. Pravična trgovina stremi h krepitvi družbenega kapitala s pomočjo ustvarjanja partnerstev z inkluzivnimi in demokratičnimi organizacijami, ki so aktivne pri podpiranju izobraževalnih, zdravstvenih in družbenih ustanov znotraj njihovih skupnosti. Na ta način organizacije ustvarjeni dobiček razdelijo med člane skupnosti, tako da ima od njega korist čimveč posameznikov.

Zveze ali zadruga malih ali družinskih podjetij so bile vedno srce pravične trgovine zaradi svoje vloge pri nujenju pomoči marginaliziranim in prikrajšanim proizvajalcem in delavcem, da izboljšajo svoj dostop do trgov. Organizacije pravične trgovine podpirajo prizadevanja zvez in zadrug, da bi ustvarile kapacitete, s katerimi bi lahko upravljale uspešna podjetja, razvijale proizvodne zmogljivosti in krepile dostop do trgov.

ZAGOTAVLJANJE DOSTOJNEGA DELA IN POMOČ PRI IZBOLJŠAVI PLAČ IN DOHODKOV

Vsak bi moral imeti možnost, da živi dostojno od dohodka pridobljenega z lastnim delom. Pravična trgovina promovira spoštovanje lokalnih uredb ali mednarodnih konvencij glede svobode združevanja in kolektivnega pogajanja, odprave diskriminacije, izogibanja prisilnemu delu in zagotavljanje varnega ter zdravega delovnega okolja.

Poleg tega si pravična trgovina prizadeva tudi za dostojne plače, ki jih delavci v svoji oskrbovalni verigi potrebujejo za preživetje in za male kmete ter obrtnike, da bi s poslovanjem v svojih podjetjih dosegli zadostne prihodke.

OPOLNOMOČENJE ŽENSK

Kljub temu da so ženske pogosto glavni ponudniki delovne sile, jim je pogosto prepovedan dostop do zemlje in posojil, ki bi jim omogočala, da v celoti koristijo ugodnosti iz gospodarskih aktivnosti in priložnosti za družbeni in gospodarski razvoj. Ženske imajo pravico do enakega plačila in obravnave ter imajo dostop do enakih priložnosti v primerjavi z moškimi.

Organizacije pravične trgovine ne samo, da spoštujejo to načelo nediskriminacije, ampak aktivno delujejo pri promoviranju pravične obravnave spolov znotraj svojega poslovanja, saj so ženske vključene v sprejemanje odločitev in obsežneje vplivajo na pozitivne spremembe.

Projekti pravične trgovine so omogočili milijonom žensk prvo priložnost, da sprejmejo odločitve o dohodkih gospodinjstva in dokazi kažejo, da to izboljšuje rezultate na področjih kot so zdravje, izobraževanje in socialni razvoj (vi).

VAROVANJE PRAVIC OTROK IN VLAGANJE V NASLEDNJO GENERACIJO

Izkoriščanje otrok lahko naslovimo le tako, da se osredotočimo na vzroke zanj in obenem spremljamo skladnost z nacionalnimi in mednarodnimi standardi. Pravična trgovina podpira organizacije, ki pomagajo družinam, da zaslužijo dovolj denarja brez zatekanja k delu otrok. To v skupnosti ustvarja razumevanje o pomembnosti dobrobiti otrok, izobraževalnih potrebah in pravici do igre.

Pravična trgovina prav tako naslavlja grožnje, s katerimi se soočajo številne podeželske skupnosti, in sicer pomanjkanje motivacije pri mlajši generaciji, da bi postali kmetje ali obrtniki. Organizacije pravične trgovine mladostnikom ponujajo priložnost za svetlo prihodnost, kjer bodo ostali blizu svoji družini in del skupnosti ter jih spodbujajo pri učenju veščin, ki so potrebne za njihovo nadaljnje delovno življenje. Vodje organizacij pravične trgovine, še posebej ženske, so močni podjetniški vzorniki za mlade ljudi.

NEGOVANJE BIODIVERZITETE IN OKOLJA

Varovanje okolja in dolgoročne sposobnosti ohranjanja naravnih virov ter biološke raznovrstnosti so glavni temelji pravične trgovine.

Dobre okoljske prakse vključujejo varovanje zemeljskih in vodnih virov ter zmanjševanje porabe energije, emisij toplogrednih plinov in odpadkov, kar je tudi odgovornost vseh akterjev v proizvodni verigi, distribuciji in potrošnji.

Celotna vrednostna veriga bi morala stremeti k zagotavljanju, da se dejanski stroški dobrih okoljskih praks odražajo v cenah in pogojih trgovanja.

Mali kmetje in obrtniki so med tistimi, ki so najbolj ranljivi in dovzetni za učinke podnebnih sprememb, in pomembno je, da se jih podpira pri razvoju ter investira v strategije prilagoditve in zmanjševanje tveganja zanje.

VPLIVANJE NA JAVNE POLITIKE

Organizacije pravične trgovine želijo graditi na neposrednem učinku, ki ga dosežejo s svojim delovanjem. Svoje izkušnje delijo zato, da lahko vrednote pravične trgovine v svojih praksah prevzamejo tudi konvencionalna podjetja in vladne uredbe. To dosežejo s pomočjo kampanj in lobiranjem ter zagovorništvom na različnih nivojih nacionalnih in mednarodnih vlad.

Javne politike lahko spodbujajo podjetja, da opravijo več trgovanja pod pogoji pravične trgovine z namenom, da načela pravične trgovine postanejo norma. Spodbujanje vpeljave sprememb v pravila in prakse konvencionalnega trgovanja je sestavni element delovanja pravične trgovine.

VKLJUČEVANJE DRŽAVLJANOV V USTVARJANJE PRAVIČNEGA SVETA

Oskrbovalna veriga pravične trgovine pomaga povezovati proizvajalce in potrošnike. Vedno večja prisotnost izdelkov pravične trgovine na trgu ponazarja, kolikšno moč imajo potrošniki pri svojih potrošniških izbirah. S tem, ko informirajo ljudi o vplivih svoje izbire nakupov, prispevajo k odgovorni potrošnji, ki se lahko ohranja znotraj ekoloških omejitev našega planeta.

Ampak ne bi smela biti zgolj odgovornost potrošnikov, da najdejo pravično trgovino; pravico imajo, da jo pričakujejo kot normo za vse izdelke. Zato pravična trgovina sodeluje tako s svojimi deležniki kot z državljani, s čimer prepoznava dejstvo, da so proizvajalci in porabniki istočasno družbeni in gospodarski akterji.

Osredotočenost pravične trgovine na vključenost in opolnomočenje pomaga pri povezovanju lokalnih kampanj z globalnimi gibanji za alternativne ekonomske modele, ki vključujejo pravičen in enakopraven globalni sistem trgovanja za vse.

Na uspeh pravične trgovine pri delu s proizvajalci v Afriki, Aziji, Latinski Ameriki in na Karibih, ki prodajajo svoje izdelke na trgih Evrope, Severne Amerike in Pacifika, se vedno bolj sklicujejo številna gibanja, ki želijo izboljšati trgovanje v vseh predelih sveta.

POGLAVJE 4

UČINKI IN DOSEŽKI PRAVIČNE TRGOVINE

Pravična trgovina je pot

Več kot 4000 lokalnih organizacij, ki predstavljajo več kot dva in pol milijonov malih proizvajalcev in delavcev iz več kot 70-ih držav, sodeluje s Svetovno pravičnotrgovinsko organizacijo ali s Fairtrade International. Njihovi izdelki se prodajajo v tisočih Pravičnih trgovinah (t.i. World-Shop ali Fair Trade Shop), v supermarketih in številnih ostalih prodajalnah po celem svetu. Zastopajo jih njihovi člani, partnerji pa se vključujejo v politične odločitve na vseh kontinentih in pomagajo pri izpostavljanju družbenih in okoljskih odgovornosti ter stremijo k temu, da bi se le-te znašle v programih vodilnih podjetij.

Ustvarjanje javne podpore in razumevanja za pravično trgovino je izrazit dejavnik za ustvarjanje učinka. Skupnosti iz celega sveta delajo z namenom promoviranja pravične trgovine na svojih območjih. V 28-ih državah je danes že 1830 pravičnotrgovinskih mest (vii).

Podobna gibanja obstajajo tudi v šolah, na fakultetah in v svetiščih, s čimer se krepi medkulturno in medversko razumevanje ter sodelovanje in povezovanje iniciativ z globalnim gibanjem za spremembe. Ker se je v zadnjih letih tudi poslovni svet začel ukvarjati s problematiko trajnosti, je podpora javnosti pravični trgovini igrala pomembno vlogo pri uvrščanju proizvodnje in pogojev dela na program podjetij (viii).

Podpora javnosti je odvisna od zaupanja v organizacije pravične trgovine, ki morajo »sporočati, kaj delajo, in delati to, kar pravijo«. Interesne skupine pravične trgovine imajo pravico, da pričakujejo najvišje možne standarde integritete, transparentnosti in odgovornosti od vseh akterjev pravične trgovine. Gibanje pravične trgovine je tako skozi leta ustvarilo trajnostno investicijo v sisteme zavarovanja, ki lahko objektivno potrjujejo trditve pravične trgovine.

Tisti, ki podpirajo pravično trgovino, želijo vedeti, da njihova dejanja povzročajo pozitivne rezultate za proizvajalce. Razumevanje družbenih in gospodarskih učinkov pravične trgovine je zelo pomembno in je nekaj, na kar so vedno bolj osredotočene tudi akademske raziskave.

Sodelovanje med raziskovalci in praktikanti vključuje tudi mednarodne simpozije pravične trgovine, ki se odvijajo že vse od leta 2002 (ix). Številne raziskave (x)

so pokazale prednosti na področjih kot so: višji dohodki in/ali boljša varnost dohodkov za proizvajalce, opolnomočenje kmetov in delavcev zaradi povečane demokracije v organizacijah proizvajalcev ter krepitev njihovega glasu v oskrbovalni verigi, povečana udeležba žensk pri gospodarskih aktivnostih in sodelovanje pri odločanju ter dopolnjevanje dela ostalih iniciativ za zaščito okolja pri spopadanju s podnebnimi spremembami.

Ni pa vedno mogoče vzpostaviti neformalnih odnosov med intervencijami in rezultati, zato so eni izmed najpomembnejših podpornikov pravične trgovine »ljudje« ali nematerialne stvari kot npr. opolnomočenje, dobrobit in sreča.

Pravična trgovina je bila prepoznana kot edinstven pristop k razvoju politike nacionalnih vlad in mednarodnih institucij. Nekdanji poročevalec Združenih narodov, Olivier De Schutter, je o pravici do hrane povedal sledeče:

“Gibanje pravične trgovine je predstavilo model, iz katerega bi morali inspiracijo dobivati tudi drugi, saj ta model zagotavlja, da bo globalna oskrbovalna veriga delovala v prid malim kmetov in tako znatno prispevala k zmanjševanju revščine na podeželju in k njegovemu razvoju (xi)”.

DODATEK: ZUNANJI OKVIRI & VIRI NADALJNJIH INFORMACIJ

Pravična trgovina prepoznava pomembnost večstranskih okvirjev za zaščito človekovih pravic in okolja v javnih politikah in praksah podjetij ter navaja njihove določbe v svojih delih. Med najpomembnejšimi okvirji so:

»Cilji trajnostnega razvoja (SDGs). Cilje trajnostnega razvoja je Generalna skupščina ZN sprejela septembra 2015 in predstavljajo ambiciozen nabor 17 globalnih zavez, ki so usmerjene na »preprečevanje revščine v vseh njenih oblikah, povsod« do leta 2030 preko spopadanja z neenakopravnostjo in s promoviranjem trajnostnega razvoja. Gibanje pravične trgovine s cilji trajnostnega razvoja deli vizijo trajnostnega sveta, kjer ljudje lahko ubežijo revščini in opravljajo dostojno delo, ne da bi škodovali ključnim ekosistemom in virom na Zemlji ter kjer imajo ženske in dekleta enake pravice in priložnosti. Gibanje za pravično trgovino že dolgo časa prepoznava pomembnost dviganja ozaveščenosti med porabniki o učinkih njihovih izbir nakupa in zato pozdravlja vključevanje odgovorne porabe v program trajnostnega razvoja. Zatorej želi gibanje za pravično trgovino skleniti partnerstva z vladami, organizacijami civilne družbe in zasebnega sektorja z namenom uresničevanja ciljev trajnostnega razvoja.

»Konvencije Mednarodne organizacije dela (ILO). Sestavljajo 190 zakonov, ki želijo izboljšati standarde dela ljudi iz celega sveta. Osem zakonov (o prepovedi prisilnega dela, otroškega dela, pravici do organizacije sindikata in pravici do nediskriminacije) je osnova Konvencij, ki veže vse države članice. Agendo o dostojnem delu ILO je prevzela tudi Generalna skupščina ZN kot del njihovega načrta za trajnostni razvoj 2030 (xii).

»Vodilna načela poslovanja in človekovih pravic. Globalni standardi za preprečevanje in naslavljanje tveganj škodljivih vplivov na človekove pravice v povezavi z aktivnostmi podjetij, ki jih je junija 2011 prevzela Generalna skupščina ZN.

Nastajanje Listine o pravični trgovini sta vodili dve svetovni mreži:

»World Fair Trade Organization - WFTO (Svetovna pravičnotrgovinska organizacija) (www.wfto.com) je globalno omrežje proizvajalcev, trgovcev, izvoznikov, uvoznikov, veletrgovcev in prodajalcev, ki izkazujejo 100 % predanost pravični trgovini in uporabljajo 10 WFTO načel pravične trgovine v svoji oskrbovalni verigi. WFTO deluje v več kot 70-ih državah, na 5-ih regijah (Afrika, Azija, Evropa, Latinska Amerika in Severna Amerika in v državah Tihega oceana) z izvoljenimi globalnimi in regionalnimi odbori.

»Fairtrade International (xiii) (www.fairtrade.net) je organizacija, ki koordinira sistem certificiranja pravične trgovine. Lastijo si jo tri regionalne mreže proizvajalcev (predstavljajo več kot 1200 organizacij, ki so certificirane po standardih pravične trgovine v 70-ih državah) in 20 nacionalnih organizacij pravične trgovine, ki imajo licenco za pravično trgovino in jo promovirajo podjetjem in strankam.

»S podporo njihovega skupnega Fair Trade Advocacy Office - FTAO (Urada za zagovorništvo pravične trgovine) (www.fairtrade-advocacy.org) želijo ta omrežja ustvariti dialog preko meja svoje baze članov in zagotoviti več dostopnih informacij pri drugih delih gibanja pravične trgovine. Sedež imajo v Bruslju, v Belgiji, od koder FTAO vodi gibanje in politično podporo pravični trgovini na ravni Evropske unije in prispeva h krepitvi politične ozaveščenosti o Svetovnem gibanju za pravično trgovino.

Zgodovino gibanja za pravično trgovino lahko najdete tukaj.
<https://wfto.com/about-us/history-wfto/history-fair-trade>

ZAZNAMKI

- i** Ponavadi se za takšno vrsto besedila uporablja izraz »FINE Definition«, a moramo dodati, da je bilo to besedilo sprejeto v letu 2001 s strani Fairtrade Labelling Organization (FLO), International Federation for Alternative Trade (IFAT), Network of World Shops (NEWS) in European Fair Trade Association (EFTA). IFAT se je od takrat preimenoval v Svetovno pravičnotrgovinsko organizacijo (WFTO) in vključuje prejšnje NEWS v svojo bazo članov.
- ii** Svetovna banka ocenjuje zmanjšanje števila ljudi, ki živijo v absolutni revščini za 58 % med letoma 1998 in 2010. Poglejte si World Bank Poverty Overview <http://www.world-bank.org/en/topic/poverty/overview>.
- iii** Poročilo o neenakosti Oxfama za Svetovni gospodarski forum v Davosu leta 2017, <https://www.oxfam.org/en/pressroom/pressreleases/2017-01-16/just-8-men-own-same-wealth-half-world>
- iv** World Bank Poverty Overview <http://www.world-bank.org/en/topic/poverty/overview>
- v** Prisilna migracija je "splošni termin, ki se nanaša na gibanje beguncev in notranje razseljenih ljudi (tisti, ki so jih razselili konflikti znotraj njihove države porekla) in ljudi, ki so razseljeni zaradi naravnih ali okoljskih katastrof, kemičnih ali jedrskih katastrof, lakote ali razvojnih projektov." <http://www.columbia.edu/itc/hs/pubhealth/modules/forced-Migration/definitions.html>
- vi** FAIRHER: WOMEN'S EMPOWERMENT AND FAIR TRADE <http://fairtradecampaigns.org/2016/04/fairher-womens-empowerment-and-fair-trade/>
Glej www.fairtradetowns.org
- vii** "Does fair Trade change society": https://www.fair-trade-deutschland.de/fileadmin/DE/mediathek/pdf/fair-trade_society_study_short_version_EN.pdf
- viii** Glej <http://www.fairtradeinternationalsymposium.org/>
- ix** Glej bibliografijo prispevkov neodvisne raziskovalke in svetovalke Sally Smith za Max Havelaar, Nizozmeska, 2013, dostopno na http://www.shared-interest.com/media/61069/impact_studies_-_summary_sal_ly_smith_april2013.pdf
- x** Olivier de Schutter (2013): The contribution of Fair Trade to securing human rights in agriculture" – Q&A from the Special Rapporteur (11 May 2013). <http://www.srfood.org/es/qaa-on-fair-trade-for-world-fair-trade-day-2013>
- xi** Decent work and the Agenda for Sustainable Development <http://ilo.org/global/topics/sdg-2030/lang-en/index.htm>
- xii** Nekdanje mednarodne organizacije Fairtrade Labelling eV, sedaj pod imenom Fairtrade International.

MEDNARODNO LISTINO O PRAVIČNI TRGOVINI SO PRIZNALI:

3 MUHE
PRAVIČNA TRGOVINA
FAIR TRADE

BUNA

Youth Network No Excuse Slovenia

VOLUNTARIAT
ZAVOD ZA MEDNARODNO PROSTOVOLJNO DELO
SCI SLOVENIA

UMANOTERA
Slovenska fundacija za trajnostni razvoj